

8) Не е вѣрно, че Заимовъ е арестуванъ на Хаджи Мановото ханче отъ нѣкой си юзъ-башия. Заимовъ е билъ арестуванъ, както се научихме отъ вѣрно мѣсто, между селото *Ваница* и *Борованъ* отъ седемъ души черкези-конници, които сж ходили въ разбѣздъ по Вратчанско, за да прѣслѣдватъ разбититѣ възстаници; а вѣрното е, както съобщава биографа, че когато сж го арестували, той е билъ облѣченъ въ **шопски** дрѣхы и съ мотика на рамо.

Свършваме съ II-и отдѣлъ отъ V-а глава, като съжеляваме, че бѣхме прѣдизвикани да кажемъ нѣколко горчиви думи по адреса на биографа.

Глава IV. Смъртта на Ботева.

Цѣлия този отдѣлъ отъ биографическия опитъ е прѣвъсходенъ въ художествено отношение. Има нѣколко страници, отъ които едни живописно и панорамно рисуватъ Вратчанския балканъ, а други хвърлятъ силна психологическа свѣтлина върху нравственното състояние на бунтовницитѣ и войводата имъ. Биографа вѣрно е нарисувалъ портрета на „тѣжната и покорна рая“ —нейното подло отношение къмъ бунтовницитѣ, които дошли да я спасяватъ отъ рѣцетѣ на *агата*, който мърси, и въ къщата ѝ, и въ джеба ѝ, и въ сърдцето ѝ. Като четеш послѣднитѣ страници на биографическия опитъ, хваща те ядъ — нѣщо повече — отчайвашъ се: сърдцето ти се напълнюва най-напрѣдъ съ чувството на умиление, послѣ съ злоба, а най-сетнѣ ти се иска да хванешъ за врата тая покорна *рая*, и съ кремъкъ да ѝ дерешъ дебелата, робска кожа.... Молимъ: вмѣсто да даде хлѣбъ на бунтовницитѣ, вмѣсто да имъ показва пѣтищата, вмѣсто да скрие отъ черкезитѣ диритѣ имъ, тя, „тѣжната рая“, ги трови, прѣдава ги на черкезитѣ, убива ги за да имъ отнеме пушкитѣ, хвърля ги въ пропастьта за да имъ отнеме по нѣколко гроша, съблача имъ умрѣлитѣ трунове за да имъ завладѣе парвулитѣ и навоитѣ; и всичко туй тя го прави не отъ идиотството и не отъ чувството на самозащита, а отъ алчносттата да се възползува отъ случая, за да ограби слабия, и да получи едно „аферимъ“ отъ агата си. Правъ е билъ Ботевъ когато извикалъ: „Охъ, Боже мой, Боже мой, и азъ съмъ дошелъ този народъ да освобождавамъ!“ (стр. 446).

Слѣдъ прочитанието на страницитѣ 452—456, ако се вслушате въ пѣсенята на Вратчанския балканъ, ще чуете не *походния* възстаннически маршъ, а *погоронния* (погребаленъ) маршъ, съ който балканската природа съпровожда духа на Ботева!... — Духа се отдѣлил отъ тѣлесната си облачка и хвъркналъ на патриотическия си крила къмъ поетическия небеса. По нашему, тѣзи страници трѣбаше да бждатъ още по-сидни и по чувство и по пластичность; защото върху тѣзи страници се разказва за фаталната пушка **черкезкия**, която съ фаталния си черкезки куршумъ счупи черепа на българския незабравимъ пѣвецъ. Автора трѣбаше да напръгне всичкитѣ си художествени сили за да прѣдстави картината на смъртта не въ видъ на сцена съ театраленъ ефектъ, а въ видъ на картина. Тукъ му бѣ мѣстото Зах. Стояновъ още веднажъ да покаже, че може да пише страници, които сж недо-